

Heidi Landgren, Satu-Mari Lehti,
Kristiina Suominen, Ruska Rimhanen-Finne

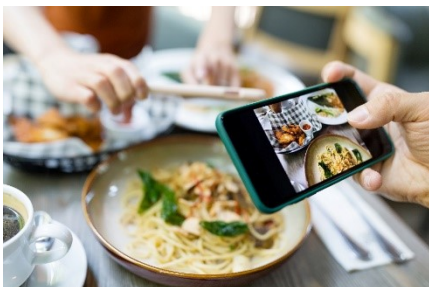
Epidemiaselvitykset tuottavat tietoa elintarvike- ja vesiturvallisuuden parantamiseen

THL, Terveysturvaajat

Epidemioiden selvittäminen on tärkeää kansanterveystyötä

- Elintarvike- ja vesivälitteisellä epidemialla tarkoitetaan tietynä aikana ja tietyllä alueella tapahtuneita sairastumisia, joilla on yhteinen elintarvike- tai vesialtistuslähde.
- Epidemiaselvityksen tavoite on estää epidemian leviäminen ja uusien saman- kaltaisten epidemioiden syntyminen.
- Selvityksissä saadaan tietoa taudin- aiheuttajasta ja taudista, tartunnalle altistavista tekijöistä, tartuntareiteistä ja tartunnan välittämistä elintarvikkeista tai vedestä.
- Hyvinvointialueilla havaitun epidemian selvittämisestä vastaa paikallinen epidemiaselvitystyöryhmä.
- THL tukee hyvinvointialueiden selvitystyötä, koordinoi laajalle levinneiden epidemioiden selvittämistä ja vastaa epidemian aiheuttajien tarkemmasta tutkimuksesta ja seurannasta.
- THL osallistuu maanlaajuiseen epidemiaseurantaan ja kansainvälisten epidemioiden selvittämiseen.

Epidemiaselvityksissä on saatu viitteitä useista tartunnan välittäjistä

Salmonella Mbandaka -bakteeri aiheutti kansainvälisen epidemian vuonna 2022. Yhteensä noin 200 henkilöä sairastui, Suomessa tapauksia oli 96. Tartunnanlähteeksi osoittautui kypsennetty kana, jota oli käytetty täytteenä valmiissa voileivissä ja patongissa.

Suomen suurimmassa salmonellaepidemiassa sairastui yli 700 henkilöä päiväkotien lounasruokailun seurauksena vuonna 2021. Samanlainen S. Typhimurium-kanta todettiin sekä potilaista että tarjolla olleista kasviksista otetusta yhteisnäytteestä.

Kampylobakteeri on yleisin suolistotulehduksia aiheuttava bakteeri Suomessa. Kotimaisten kampylobakteeritartuntojen raportointi lisääntyi jo ennen pandemiaa. Vuonna 2022 toteutetussa kyselytutkimuksessa tartunta yhdistyi mm. huonosti kypsennetyn broilerin tai kalkkunan lihan syömiseen, luonnon veden juomiseen tai luonnonvesissä uimiseen, sekä säännölliseen kontaktiin karjan kanssa.

Vuonna 2022 todettiin kaksi uimavesiin liittyvää norovirus-epidemiaa, joissa sairastui 175 henkilöä. Epidemioita selvitettiin uimavesi-, potilas- ja kyselytutkimuksin. Uimavesien lakisääteinen ilmoitusmenettely tuli voimaan vuoden 2012 alusta. Siitä lähtien järjestelmään on raportoitu yhteensä 16 epidemiaa, joissa on sairastunut yhteensä 1 870 henkilöä.

Cryptosporidium parvum on Suomessa yleisin ihmisten kryptosporidioosin aiheuttaja. Tapausten raportointi on lisääntynyt merkittävästi 2010-luvulla tunnistusmenetelmän kehittymisen myötä. Suurin osa tapauksista on kotimaisia. Vuonna 2019 toteutetussa kyselytutkimuksessa tartunta yhdistettiin nautakontakteihin, ajanviettoon omalla mökillä ja perheenjäsenen vatsatautiin. Vuonna 2012 yli 200 henkilöä sairastui salaattivälitteisessä kryptosporidioosiepidemiassa.

Listerioosi on lisääntynyt 2010-luvulta lähtien tartunnoille alttiin väestön määrän kasvaessa. Infektio on elintarvikevälitteinen. Riskielintarvikkeita ovat eläin- tai kasvipäriset tuotteet sekä valmisruuat, joita säilytetään pitkään kylmässä. Epidemiaselvityksissä listeriaa on löytynyt esimerkiksi lihavalmisteista, kaloista, vihannesraasteista sekä pakastemaista.

EHEC-tartuntojen määrä on lisääntynyt selvästi vuodesta 2013 lähtien. Lisääntymistä selittää EHEC-laboratoriodiagnostiikassa tapahtuneet muutokset. Vuonna 2016 EHEC -bakteeri aiheutti epidemian, jossa sairastui yli 200 henkilöä sytyään ulkomailta tuotua rucolaa.

